

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lipca 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Roslan- Karasińska

Protokolant: praktykant absolwencki Daria Więch

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 lipca 2021 r. w Warszawie

sprawy M. P., D. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania M. P. (płatnika składek), D. P. (ubezpieczonej)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

z dnia 16 stycznia 2019 r. nr (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 16 stycznia 2019 r. nr (...) w ten sposób, że stwierdza, iż D. P. jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia u płatnika składek (...) podlega: od 10 marca 2016 r. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu, od 10 marca 2016 r. dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu;

2. zasądza od organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. na rzecz odwołującej się D. P. kwotę 180,00 zł (sto osiemdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt VII U 568/19

UZASADNIENIE

M. P. w dniu 21 lutego 2019 r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 16 stycznia 2019 r., numer: (...), wnosząc o jej zmianę poprzez stwierdzenie, że D. P., jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy o umowie zlecenia podlega od 10 marca 2016 r. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu i dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu zatrudnienia u płatnika składek (...) z siedzibą w W..

Zaskarżonej decyzji odwołujący zarzucił naruszenie art. 6 ust. 1 pkt 4 oraz art. 83 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 423 ze zm.) poprzez ich błędną wykładnię i nieprawidłowe zastosowanie polegające na stwierdzeniu, że D. P., jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy o umowie zlecenia nie podlega od 10 marca 2016 r. obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu zatrudnienia u

płatnika składek (...) z siedzibą w W.. Odwołujący wskazał, że postępowanie dowodowe przeprowadzone w sprawie o sygn. akt V U 1891/16, toczącej się przed Sądem Okręgowym w Opolu, a następnie przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu w sprawie o sygn. III AUa 1188/17 w przedmiocie stwierdzenia podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia w(...)z siedzibą w W. wykazało, że D. P. świadczyła pracę na rzecz ww. płatnika składek od dnia 10 marca 2016 r., aczkolwiek nie na podstawie umowy o pracę, a w oparciu o stosunek cywilnoprawny. W uzasadnieniu wyroku, Sąd Okręgowy wskazał, że nie neguje czynności wykonywanych przez odwołującą w postaci poszukiwania nowych klientów, przygotowywania bazy klientów, czy dokonanych analiz i nie zakłada, że ubezpieczona nie podlegała w ogóle jakimkolwiek ubezpieczeniu społecznemu, jednak nie z tytułu umowy o pracę. Stwierdził także, że obowiązek podlegania ubezpieczeniu społecznemu mógł wynikać z umowy cywilnoprawnej lub z tytułu obligatoryjnego podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu. Zdaniem odwołującego, należy zwrócić uwagę na fakt, iż uznanie, że ubezpieczoną D. P. nie łączył stosunek pracy z płatnikiem składek M. P. nie stanowi samoistnej podstawy do zakwestionowania tego, że ubezpieczona na rzecz ww. płatnika składek realizowała określone czynności w rygorach przewidzianych dla innego tytułu prawnego niż umowa o pracę. W omawianym przypadku istotne jest bowiem to, że Sąd Okręgowy w Opolu w wyroku z dnia 5 maja 2017 r. dostrzegł ten aspekt, czemu dał wyraz w treści uzasadnienia powyższego rozstrzygnięcia. Tym samym Sąd Okręgowy w Opolu ustalił i potwierdził co do zasady realizowanie czynności w ramach innego tytułu prawnego niż umowa o pracę. Odwołujący podkreślił, że odwołująca wykonywała liczne czynności na rzecz płatnika składek i nie sposób jest uznać, że w ogóle nie podlegała ubezpieczeniom społecznym, w tym ubezpieczeniu chorobowemu - z innego tytułu niż umowa o pracę. Ponadto Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wykluczył wyłącznie możliwość zastosowania wobec ubezpieczonej dyspozycji art. 6 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wyłącznie w zakresie odnoszącym się do stosunku pracy (tj. w aspekcie art. 6 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy). Sąd Apelacyjny nie wypowiedział się natomiast negatywnie w zakresie podlegania przez odwołującą ubezpieczeniom z innego tytułu, a nawet na skutek oddalenia apelacji uznać należy, że zastosowanie w tym przedmiocie znajduje ustalenie Sądu Okręgowego w Opolu, który dostrzegł wykonywanie przez odwołującą pracy w ramach stosunku cywilnoprawnego. W związku z tym jako bezsporną należy uznać okoliczność, że ubezpieczona D. P. wykonywała pracę na rzecz płatnika i w związku z tym powinna podlegać ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia, co uzasadnia zmianę zaskarżonej decyzji (odwołanie z dnia 21 lutego 2019 r. k. 3-6, pismo procesowe z dnia 2 marca 2021 r. k. 136-138 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W., w dniu 2 kwietnia 2019 r. zajął stanowisko w sprawie i wniósł o oddalenie odwołania. W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wskazał, że decyzją z dnia 23 listopada 2018 r. stwierdził, że D. P. jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy agencyjnej u płatnika składek (...) z siedzibą w W. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i dobrowolnemu chorobowemu od dnia 10 marca 2016 r. Następnie decyzją z dnia 16 stycznia 2019 r. zmienił decyzję z dnia 23 listopada 2018 r. stwierdzając, że D. P., jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia u ww. płatnika składek nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i dobrowolnemu chorobowemu od dnia 10 marca 2016 r. W ocenie organu rentowego, w toku prowadzonego postępowania w sprawie o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy cywilnoprawnej, nie zostały złożone żadne dokumenty potwierdzające wykonywanie przez D. P. pracy na rzecz ww. płatnika składek. W związku z powyższym organ rentowy uznał, że zaskarżona decyzja jest prawnie i faktycznie uzasadniona (odpowiedź na odwołanie z dnia 2 kwietnia 2019 r. k. 8-9 a.s.).

W dniu 21 lutego 2019 r. ubezpieczona **D. P.** również złożyła odwołanie od decyzji z dnia 16 stycznia 2019 r., numer: (...), wnosząc o jej zmianę poprzez stwierdzenie, że jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy o umowie zlecenia podlega od 10 marca 2016 r. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu zatrudnienia w (...)z siedzibą w W.. W uzasadnieniu odwołania, ubezpieczona zaprezentowała tożsamą argumentację, do tej którą podniósł płatnik składek M. P.. Powyższa sprawa została zarejestrowana pod sygn. akt VII U 569/19 (odwołanie z dnia 21 lutego 2019 r. k. 2-5, odpowiedź na odwołanie k. 7-8 – akta sprawy o sygn. VII U 569/19).

Zarządzeniem z dnia 10 kwietnia 2019 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 219 k.p.c. połączył sprawę o sygn. akt VII U 569/19 ze sprawą niniejszą celem ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia pod sygn. akt VII U 568/19 (zarządzenie z dnia 10 kwietnia 2019 r. k. 10 – akta sprawy o sygn. VII U 569/19).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. P. prowadzi własną pozarolniczą działalność gospodarczą pod nazwą (...) z siedzibą w W.. W ramach powyższej działalności świadczy usługi z zakresu zarządzania przedsięwzięciami informatycznymi oraz projektami (okoliczność bezsporna).

W dniu 10 marca 2016 r. M. P. zatrudnił w firmie swoją siostrę D. P., którą już w lutym wdrażał w wykonywanie określonych czynności oraz zapoznał ze specyfiką prowadzonej przez siebie działalności. Do obowiązków D. P. należało stworzenie bazy danych potencjalnych klientów, do których następnie wysyłane były oferty oraz prowadzenie analizy rynku e-booków i audiobooków. Była ona odpowiedzialna za prowadzenie aktywnych działań marketingowych i promocyjnych. W związku z przygotowaną bazą danych, ubezpieczona kontaktowała się z potencjalnymi kontrahentami, w tym m.in. z E. S. i W. L.. Z jedną z firm została zawarta umowa współpracy. Powierzone obowiązki, ubezpieczona wykonywała przez pięć dni w tygodniu w godzinach od 9:00 do 17:00, jednak w sytuacjach nagłych pozostawała pod telefonem również w godzinach wieczornych. Ubezpieczona miała dużą swobodę w wykonywaniu swoich obowiązków, gdyż dla M. P. istotny był efekt jej pracy, a więc to czy wszystkie zleczone zadania zostały wykonane i czy udało się pozyskać nowego klienta. Swoją pracę ubezpieczona świadczyła w biurze firmy przy ul. (...) w W. na drugim piętrze budynku. W związku z zatrudnieniem u M. P., ubezpieczona przeprowadziła się z O. do W.. Wcześniej przez okres sześciu lat była zatrudniona u swojej siostry J. P. na podstawie umowy o pracę. Po odejściu ubezpieczonej na zwolnienie lekarskie, M. P. zatrudnił w firmie nową osobę – J. W., która przejęła obowiązki ubezpieczonej (pisemne zeznania odwołującej D. P. k. 122-126, k. 165v, pisemne zeznania odwołującego M. P. k. 128-129, k. 165v a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jako organ uprawniony do kontroli i weryfikacji podstawy wymiaru składek i prawidłowości zgłoszenia do systemu ubezpieczeń społecznych, wszczął postępowanie wyjaśniające w sprawie ustalenia obowiązku podlegania przez D. P. ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej o świadczenie usług u płatnika składek (...) z siedzibą w W.. W oparciu o wyniki postępowania wyjaśniającego, organ rentowy wydał w dniu 23 listopada 2018 r. decyzję nr: (...) i stwierdził, że D. P. jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy agencyjnej u płatnika składek (...) z siedzibą w W. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i dobrowolnemu chorobowemu od dnia 10 marca 2016 r. Następnie decyzją z dnia 16 stycznia 2019 r. zmienił decyzję z dnia 23 listopada 2018 r. stwierdzając, że D. P., jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia u ww. płatnika składek nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i dobrowolnemu chorobowemu od dnia 10 marca 2016 r. W uzasadnieniu ww. decyzji Zakład wskazał, że w toku prowadzonego postępowania w sprawie o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy cywilnoprawnej, nie zostały złożone dokumenty potwierdzające wykonywanie przez D. P. pracy na rzecz ww. płatnika składek (zawiadomienia o wszczęciu postępowania z dnia 25 września 2018 r., postanowienie z dnia 25 października 2018 r., decyzja z dnia 23 listopada 2018 r., nr: (...), decyzja z dnia 16 stycznia 2019 r. nr: (...) – nienumerowane karty akt organu rentowego).

Od decyzji z dnia 16 stycznia 2019 r. ubezpieczona D. P. oraz płatnik składek M. P. złożyli odwołania, inicjując tym samym niniejsze postępowanie (odwołanie z dnia 21 lutego 2019 r. k. 3-6, odwołanie z dnia 21 lutego 2019 r. k. 2-5 – akta sprawy o sygn. VII U 569/19).

Powołane przez Sąd Okręgowy dowody z dokumentów, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia, były wiarygodne, korespondowały ze sobą oraz z osobowymi źródłami dowodowymi i tworzyły spójny stan faktyczny.

Co istotne, strony, w tym organ rentowy, nie kwestionowały ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem okoliczności wynikające z tych dokumentów, należało uznać za mogące stanowić podstawę ustaleń faktycznych. Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom odwołującej D. P. i odwołującego M. P., albowiem spójnie i zgodnie wskazali oni na okoliczności istotne z punktu widzenia rozstrzygnięcia, a dotyczące charakteru pracy odwołującej w (...) z siedzibą w W..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie D. P. i M. P. od decyzji organu rentowego z 16 stycznia 2019 r., nr: (...) jest zasadne i jako takie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 423 ze zm.) obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowych obejmuje m.in. osoby wykonujące umowę zlecenia (art. 750 k.c.). Dodatkowo w myśl art. 13 ust 2 tejże ustawy osoby takie podlegają temu ubezpieczeniu od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy. Z regulacji tej wynika, że tytuł ubezpieczenia (np. umowa zlecenia) determinuje fakt podlegania ubezpieczeniom społecznym.

W tym miejscu wskazać należy, że zawarta umowa cywilnoprawna (umowa zlecenia) może zostać uznana za nieważną w ściśle oznaczonych wypadkach np. w sytuacji stwierdzenia jej sprzeczności z ustawą, zasadami współzycia społecznego bądź ustalenia, że zmierza ona do obejścia ustawy (art. 58 § 1 i § 2 k.c. por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2013 r. I UK 10/13). Do tego samego skutku prowadzi ustalenie jej pozorności (art. 83 § 1 k.c.), bądź stwierdzenie innych wad oświadczenia woli (art. 84 k.c. i następne). Ponadto stwierdzenie pierwotnej niemożności świadczenia (art. 387 k.c.) też skutkuje nieważnością. Ze względu na zawartą w zaskarżonej decyzji argumentację wydaje się, że organ rentowy wiąże nieważność umowy zlecenia z instytucją pozorności (art. 83 § 1 k.c.)

Należy przypomnieć, iż samo stwierdzenie braku wypełniania przez jedną ze stron treści jej obowiązków wynikających z zawartej umowy w powiązaniu z innymi okolicznościami może świadczyć o pozorności zawartej umowy (art. 83 § 1 k.c.). Z tym, że trzeba pamiętać, iż pozorność umowy wzajemnej w rozumieniu art. 83 § 1 k.c. występuje wówczas, gdy strony umowy, składając oświadczenia woli, nie zamierzają osiągnąć skutków, jakie prawo wiąże z wykonywaniem tej umowy, a więc w sytuacji, gdy przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie zlecenia, jako zleceniobiorca nie będzie świadczyć pracy, a osoba wskazana, jako zleceniodawca nie będzie korzystać z jej pracy.

W realiach rozpatrywanej sprawy zwrócić należy uwagę, że zarówno ubezpieczona D. P., jak i zleceniodawca M. P. zamierzali realizować obowiązki wynikające z zawartej w dniu 10 marca 2016 r. umowy. Jak wynika z niekwestionowanych zeznań płatnika składek i ubezpieczonej, do jej zadań w firmie M. P. należało stworzenie bazy danych potencjalnych klientów, do których następnie wysyłane były oferty i prowadzenie analizy rynku e-booków i audiobooków. Była ona również odpowiedzialna za prowadzenie aktywnych działań marketingowych i promocyjnych firmy. W związku z przygotowaną bazą danych, ubezpieczona kontaktowała się z potencjalnymi kontrahentami, w tym m.in. z E. S. i W. L.. Z jedną z firm została zawarta umowa współpracy. Sam fakt, że ubezpieczona udała się na zwolnienie lekarskie w związku z ciążą nie niweczy nawiązanego przez strony stosunku cywilnoprawnego, który faktycznie był realizowany. Co istotne, po odejściu ubezpieczonej na zwolnienie lekarskie, płatnik składek, z uwagi na bardzo dużą ilość pracy zmuszony był zatrudnić na stanowisku pracy odwołującej nowego pracownika J. W.. Ponadto należy podkreślić, że gdyby sam fakt braku realizacji umowy (zlecenia, pracy, nakładczej itp.) z uwagi na przeszkody związane ze stanem zdrowia wykonawcy miałyby skutkować nieważnością tytułu ubezpieczenia (umowy zlecenia, umowy o pracę, umowy o pracę nakładczą itp.) to pod znakiem zapytania stałby cel i sensowność utrzymania instytucji ubezpieczenia (dobrowolnego bądź obowiązkowego) chorobowego. Przecież ubezpieczenie chorobowe chroni wykonawcę (pracownika, zleceniobiorcę) przed ryzykiem niemożności zarobkowania (utrata dochodu) ze względu na stan chorobowy, czego przedmiotowa sprawa jest przykładem. Zwrócić należy też uwagę na to, że ochrona osób ubezpieczonych z tytułu umowy zlecenia rozciąga się zgodnie z art. 13 ust 2 ustawy o systemie ubezpieczeń

społecznych nie od „daty podjęcia pracy„ ale „od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania „ co tylko potwierdza prawidłowość przyjętego poglądu.

W niniejszej sprawie, praca odwołującej zgodnie z zakresem czynności ustalonym w zawartej umowie była nastawiona na wykonanie określonych czynności. Nie wynikał z niej jednak żaden rezultat, który miałby być osiągnięty do momentu zakończenia umowy. D. P. zajmowała się sprawami marketingowymi, poszukiwała nowych klientów w celu zawarcia umów o współpracy w bliżej nieokreślonym przedziale czasowym. Swoje obowiązki wykonywała elastycznie, a pracodawca nastawiony był na efekty jej pracy, a nie na to w jakim czasie i miejscu zostanie to osiągnięte. W tej sytuacji nie można zatem mówić o wystąpieniu elementu charakterystycznego dla stosunku pracy, jakim jest podporządkowanie pracownicze. Kontakty telefoniczne i składanie raportów odnośnie osiągniętych efektów pracy nie dowodzą podporządkowania kierownictwu pracodawcy w sytuacji braku dokumentacji potwierdzającej wykonywanie czynności pracowniczych w określonym czasie i miejscu. Nie można jednak przyjąć, jak uznał Sąd Okręgowy w Otwocku w sprawie o sygn. akt V U 1891/16, że D. P. nie wykonywała pracy w oparciu o stosunek cywilnoprawny. Zawarta przez strony umowa była umową starannego działania, ponieważ jej przedmiotem było wykonywanie przez D. P. ciągu powtarzalnych czynności, o charakterze cyklicznym (tworzenie bazy danych, poszukiwanie nowych klientów, monitorowanie runku ebooków i audiobooków), które wprowadzicie w celu finalnym, zmierzały do osiągnięcia bieżących rezultatów, ale wymagały jedynie starannego działania. Wobec powyższego uprawnione jest wnioskuje, że z uwagi na przedmiot planowanej aktywności, wykonywanie czynności przez D. P. na podstawie zakwestionowanej przez ZUS umowy, rodziło dla niej tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zakresie, w jakim obowiązywała ją umowa zlecenia, a nie umowa o pracę.

Mając na względzie poczynione ustalenia faktyczne i zaprezentowaną argumentację Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 16 stycznia 2019 r., numer: (...) w ten sposób, że stwierdził, że D. P. jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia u płatnika składek (...) z siedzibą w W. podlega od dnia 10 marca 2016 r. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu, o czym orzekł w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd Okręgowy orzekł w pkt 2 sentencji wyroku na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015r. poz. 1800), zasądając od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. na rzecz odwołującej się D. P. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.